

Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення»

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Херсонська обласна державна адміністрація
Головне управління держгеокадастру у Херсонській області
Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз
ГО «Всеукраїнська спілка сертифікованих інженерів-землевпорядників»
ТБ «Аграрна біржа»**

**ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"
Факультет водного господарства, будівництва та землеустрою**

Кафедра землеустрою, геодезії та кадастру

**«Управління та раціональне
використання земельних ресурсів в
новостворених територіальних
громадах: проблеми та шляхи їх
вирішення»**

МАТЕРІАЛИ

***Всеукраїнської науково-практичної конференції
05-06 березня 2019 р.***

м. Херсон

УДК: 332.1:332.3 (08)

Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 05-06 березня 2019 року). – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019 – 267 с.

У збірнику розміщено матеріали, в яких узагальнено результати Всеукраїнської науково-практичної конференції. Розглянуто актуальні питання управління та раціонального використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення.

Рекомендується науковцям, державним службовцям, підприємцям, громадським діячам, викладачам, студентам та аспірантам.

Друкується за рішенням вченої ради факультету водного господарства, будівництва та землеустрою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»(протокол № 7 від. 22.03. 2019 р.)

Головний редактор: Яремко Ю.І., д.е.н., професор

Відповідальний секретар: Дудяк Н.В., к.е.н., доцент

Технічні секретарі: асистент Польова І.С., асистент Фокіна С.В.

Організатори випуску збірника:

Кафедра «Землеустрою, геодезії та кадастру»ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з думками і позицією редакції.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних назв та інших відомостей несуть автори публікацій. Редакція не несе відповідальності за зміст публікацій.

©ДВНЗ «ХДАУ», колектив авторів, 2019

Науково-організаційний комітет конференції:

Кирилов Юрій Євгенович.	ректор ДВНЗ «ХДАУ», д.е.н., професор
Яремко Юрій Іванович	перший проректор, з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «ХДАУ», д.е.н., професор
Аверчев Олександр Володимирович	проректор з наукової роботи ДВНЗ «ХДАУ», д.с.-г.н., професор
Артюшенко Валерій Васильович	декан факультету водного господарства, будівництва та землеустрою ДВНЗ «ХДАУ», к.с- г.н., доцент, заслужений працівник сільського господарства України
Дудяк Наталя Василівна	завідувач кафедри землеустрою геодезії та кадастру ДВНЗ «ХДАУ», к.е.н., доцент

- ДУДЯК Н. В., ФІЛЬ А. Р. МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ** 174
- ПОДАКОВ Є. С. ТЕОРЕТИЧНІ ОБГРУНТУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД** 180
- МОВЧАН Т. В., СМОЛЕНСЬКА Л. І., ПАЄВСЬКА Є. Є. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НОВОСТВОРЕНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД** 185
- ЯЦЕНКО В. М., ПЄСКОВ І. В., ОВЧИННИКОВ Б. С. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД** 191
- ДУБНИЦЬКА М. В. 3D КАДАСТР ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТІВ ВОДНОГО ФОНДУ** 196
- ПОЛЬОВА І. С., ЖУЖА М. С. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД** 201
- ПОРОЗІНСЬКА Ю. П. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОТГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ** 206
- КРУПІЦА Д. О., ЯЦЕНКО В. М. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ В НОВОСТВОРЕНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ** 209
- СМИРНОВА С. М., БІРЮКОВА О. О. НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ** 213
- БОЯРЧУК А. І. ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕМЕЛЬНИХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ: КРАЇНОЗНАВЧА ОЦІНКА З БОКУ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТОРА** 217
- ФОКІНА С. В., АРНАУТОВА О. Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ** 220
- ПЄТУХОВ М. О. ДИНАМІКА ВМІСТУ ГУМУСУ В ҐРУНТАХ НОВОВОРОНЦОВСЬКОГО РАЙОНУ** 223
- СОКОЛОВА М. П. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ** 228
- РИЖОК З. Р. КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ** 232

МОВЧАН Т.В.

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Одеський державний аграрний університет»

СМОЛЕНСЬКА Л.І.

ст. викладач,

ДВНЗ «Одеський державний аграрний університет»

ПАЄВСЬКА Є.Є.

студентка 5 курсу

інженерно-економічного факультету

ДВНЗ «Одеський державний аграрний університет»

УДК: 711.522

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НОВОСТВОРЕНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Актуальність. Першочерговим завданням держави на шляху сталого землекористування є інституційні зміни. Новим етапом відповідних змін вважається реформа децентралізації, яка попри свою успішність стикається з проблемами як на місцевому, так і на загальнодержавному рівнях. Аналізуючи сучасні тенденції цього процесу (створення об'єднаних територіальних громад), можна зробити висновок про його більш глибокий характер, що повинен розглядатися зі сторони різних аспектів: системи власності, договірних відносин, законодавчо-правового базису та інститутів управління.

У кризових умовах новоствореним об'єднаним територіальним громадам, коли здається неможливо робити глобальні перетрубації, доводиться розвиватись та пристосовуватись до змін і викликів навколишнього господарського середовища.

Систематичного характеру набула нагальна проблема недостатніх фінансових можливостей для вирішення економічних, соціальних, екологічних та інших проблем.

Важливо раціонально використовувати землю громади, так як земельні ресурси – основа розвитку сільської економіки, територіальний базис життєдіяльності громади та основне джерело наповнення їх бюджету. Для цього необхідно знати, якими саме землями володіє територіальна громада, і як

з максимальною користю вона може їх використати. Нажаль нині, при формуванні та на початку діяльності об'єднаних територіальних громад, органи місцевого самоврядування не володіють повною та актуальною інформацією про наявні земельні ресурси.

Враховуючи вищезазначене, на наш погляд, актуальним вбачається дослідження питань і проблем розвитку об'єднаних територіальних громад та формування векторів вдосконалення екологічної, економічної, соціальної та інституційної складової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням децентралізації присвячена ціла низка наукових публікацій, зокрема Л.Василенко, О.Скріпичюка, Н.Мацедонської, О.Корневої [4] та інших, однак вони не виділяють нагальних проблем, що стають бар'єром, перешкодою успішному розвитку новостворених об'єднаних територіальних громад. Питання розвитку територіальних громад вивчали в своїх працях такі науковці, як І.Кресіна, В.Шарій та інші. Стратегію розвитку об'єднаних територіальних громад, планування, фінансування і вирішення нагальних питань, пов'язаних з децентралізацією влади та місцевого самоврядування, висвітлено в працях Г.Васильченко, І.Парасюк, Н.Єременко, Я.Казюк та інших. В плані дослідження нормативно-законодавчих та інституційних аспектів розвитку об'єднаних територіальних громад: теоретичні площини реформування місцевого самоврядування розкриті у працях М. Баймуратова [2], О. С. Власюка [3], Ю. Шемшученко [5].

Мета дослідження. Визначення основних першочергових і невідкладних проблем, що стоять на заваді розвитку новостворених об'єднаних територіальних громад та стратегії управління розвитком їх територій, оцінка ефективності їх функціонування і розробка пропозицій їх подальшого розвитку.

Результат дослідження. Реформа децентралізації, що почалась в Україні з 2014 року, дозволила формувати інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ). Новостворені ОТГ беруть на себе всю відповідальність за існуючі сфери життєдіяльності громади

Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення»
на своїй території. Показником успішності об'єднання й реформи є ефективність реалізації задач, поставлених перед ОТГ, однак досягти їх позитивних показників сповільнює нинішня політична нестабільна ситуація в країні, економічна і соціальна криза та багато інших проблем.

Стратегія розвитку ОТГ має бути розроблена таким чином, щоб поєднувати економічні, соціальні та екологічні завдання. Всі стратегічні плани, які стосуються різних сфер діяльності (стратегія сталого розвитку, залучення інвестицій, енергозбереження тощо) необхідно відповідально виконувати, попередньо налаштувавши, вишикувавши у ієрархію переваг і склавши певний ступінь підпорядкованості.

Повноцінне завершення реформи потребує усунення наявних прогалин і невизначеностей у Конституції України, протиріч в законодавстві; визначення чіткого розподілу повноважень на різних рівнях управління; інтенсифікації міжрегіональних диспропорцій і небажання, неготовність депресивних регіонів до самоврядування.

Нині усі державні субвенції - на охорону здоров'я, освіту, культуру, соціальний захист - пішли в громади, оскільки вони взяли ці заклади на свій баланс. Громада, об'єднавши території, отримує преференції, однією з них є повноваження розпоряджатися всіма землями на її території як в межах, так і за межами населених пунктів. Це дозволить громадам залучати інвесторів, результативніше наповнювати місцевий бюджет, дійово приймати важливі управлінські рішення, зробити більш ефективним стратегічне планування розвитку територій, сформувати єдину відкриту інформаційну базу даних про власність на землю.

Досліджуючи та аналізуючи сьогоденну ситуацію, що склалась в Україні, визначимо низку проблем, які виникають у роботі ОТГ. Нами виділено три аспекти проблем: соціальні, економічні та інституціональні (рис.1). До соціальних проблем віднесли кадрові та демографічні, до економічних проблем – бюджет, стратегічні перспективи і корупційні ризики, до інституціональних проблем – законодавчо-правові й контролюючі.

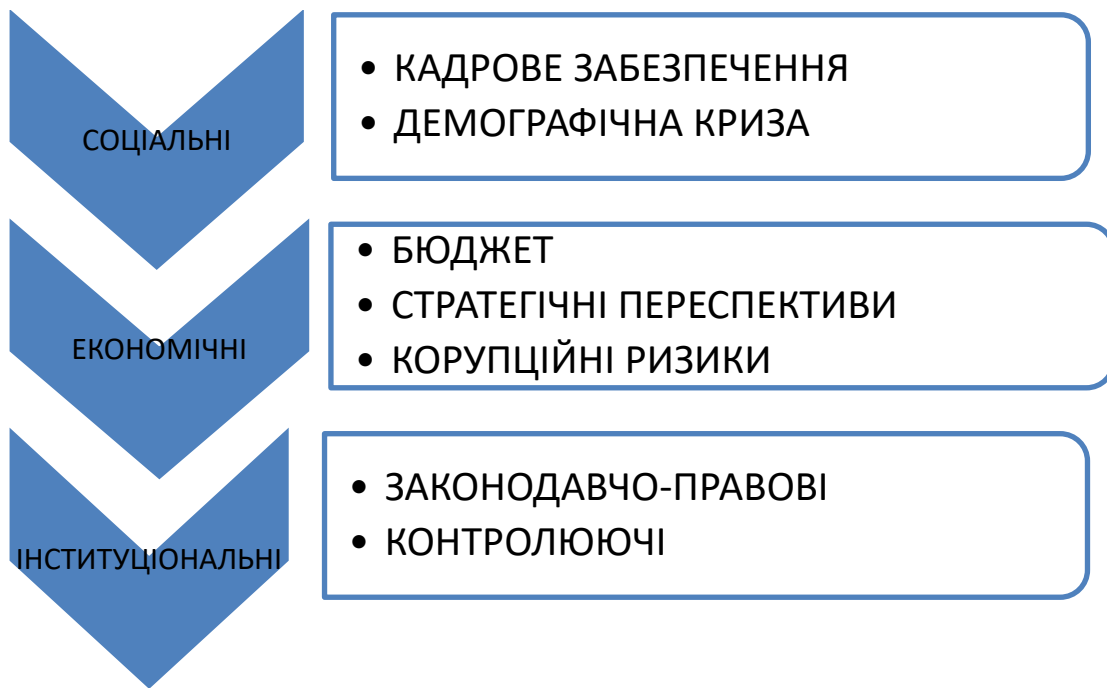

Рис.1. Проблеми об'єднаних територіальних громад

Кадрове забезпечення в ОТГ досить болісне питання, так як в більшості громад не вистачає кваліфікованих ні землевпорядників, ні юристів, ні реєстраторів. Причиною є доволі низькі оклади для спеціалістів, молоді фахівці, що отримали диплом про закінчення вищого навчального закладу, намагаються працевлаштуватися у місті або гірше – тікають за кордон. Село живе не там, де створено громаду, а там, де є робочі місця. Також варто відзначити, що успіхи функціонування будь-якої ОТГ залежать від якісних керівників, що приймають ефективні управлінські рішення та звітують перед громадою, причому фінансові можливості громади і наявність в ній земельних ресурсів другорядні, порівняно з високоякісним керівництвом. Отже, брак якісних кадрів, низька кваліфікація службовців органів місцевого самоврядування гальмують процес розвитку територіальних громад.

Демографічна криза (низька народжуваність, в сільських школах дуже мало дітей, молодь виїжджає за кордон і вимирання людей) – основна проблема забезпечення національної та економічної безпеки держави. І якщо нестачу робочих рук можна компенсувати завдяки запрошенню людей інших країн (хоча в Україні не має чим зацікавити фахівців з-за кордону – ні зарплатою, ні соціальними пільгами), то вимирання населення загрожує експансією. Школи,

які на селі утримує територіальна громада, мають невелику кількість учнів - близько 20-30 дітей, а одно- та двоповерхові будівлі необхідно забезпечити в холодні пори року теплом, що досить вагомо відчувається на бюджеті громади.

Будь-яка територіальна громада буде успішно розвиватись за наявності фінансових можливостей для вирішення економічних, соціальних, екологічних та інших проблем. Громади, які не матимуть бюджету, на нашу думку, не виживуть, їм доведеться приєднатись до більш успішних ОТГ, почнеться укрупнення громад. Держава частково фінансувала новостворені територіальні громади, з цих коштів деякі громади почали вирішувати свої найболючіші питання – розвиток інфраструктури, ремонт доріг, але в багатьох громадах державні кошти на цей захід швидко закінчились, а власних немає, довелось все зупинити і розпочату справу зупинити (в результаті проблема не вирішилась - реконструйовані частково дороги знову почали руйнуватись).

Стратегічні перспективи пояснюються тим, що, наприклад інвентаризація земель, які передали громадам, викликає багато питань, вони не знають, що з тими землями робити, також проблема встановлення меж села не закладена в бюджет розвитку ОТГ, прораховано, що на одне село необхідно витратити близько 70 тисяч гривень для встановлення його меж, а зазвичай воно не одне, то це чимала сума коштів. Інвестиційний потенціал села також на досить низькому рівні. Одна з умов приходу інвестицій – це кількість населення у громаді, яке може стати не тільки робочою силою цього бізнесу, але й споживачами його продуктів та послуг.

Передавання функцій управління землею громадам не завжди означає ефективне і правдиве управління ресурсами. Корупційні ризики можуть виникнути в діяльності державних службовців та осіб місцевого самоврядування, що тягтиме за собою незаконне привласнення земель, прийняття неефективних управлінських рішень, що суперечитиме інтересам громади, сприятиме недоотримання коштів бюджетами ОТГ і т.п.

Прогалини норм у нормативно-правових актах, необхідність додаткового врегулювання питання в організаційно-розпорядчому документі, внесення змін,

доповнень до чинного документа тощо, створюють можливість корупційного порушення. Негативним фактором ми вбачаємо відсутність чітко регламентованого і закріпленого на законодавчому рівні механізму передачі земель поза межами населених пунктів, що може стати причиною порушень, колізій з серйозними наслідками для ОТГ.

Ми вважаємо, що особливої уваги потребує інституційна проблема контролю держави за діяльністю органів місцевого самоврядування, громадськості за місцевою владою, громадських організацій за органами державної влади (контролююча функція).

Отже, вирішення основних, на нашу думку проблем, встановить більш демократичну та ефективну систему державного управління, яка передбачить розширення повноважень регіональних та місцевих влад, дозволить суттєво підвищити розвиток новостворених об'єднаних територіальних громад, бо кожен з нас хоче жити на квітучій вулиці в ошатному селі, селищі чи місті, користуватися обладнаними об'єктами інфраструктури, швидко і якісно отримувати адміністративні послуги. Рішення піднятих нами проблем надасть змогу усунення прогалин і вдосконалення процесів децентралізації задля забезпечення збереження села, де люди повинні мати не менш комфортне життя, ніж у місті та встановлення стабільності в нашій державі.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, необхідно зазначити, що розв'язання проблем розвитку новостворених ОТГ має індивідуальний підхід в кожній громаді, ставить потреби людей у центр уваги і забезпечить покращення становища для громад. Тому дуже важливим є соціальне, економічне та інституціональне забезпечення, що спонукатиме вирішення нагальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. Баймуратов М. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні / М. Баймуратов // Віче. – 2015. – № 12. – С. 14–17.

3. Власюк О.С. Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні / О.С. Власюк // Регіональна економіка. – 2015. – № 1. – С. 5–18.

4. Корнєва О.В. Основні проблеми проведення реформи децентралізації в Україні у 2014-2018 роках / О.Корнєва// Порівняльно-аналітичне прав 2018. №3 –URL http://pap.in.ua/3_2018/18.pdf

5. Шемшученко Ю. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів / Ю. Шемшученко // Віче. – 2015. – № 12. – С. 3–6.

6. Гончарук Н. Т. Механізми мінімізації корупції в системі державної служби / Н. Т. Гончарук, О. П. Западинчук // Стратегічні пріоритети: Науково – аналітичний щоквартальний збірник №4 (33). – Фахове видання з економічних, філософських, політичних наук та державного управління – Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ – 2014. – 156 с.

ЯЦЕНКО В.М.

к. т. н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ПЕСКОВ І.В.

завідувач Херсонського відділення

Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз

ОВЧИННИКОВ Б. С.

студент 4 курсу ГКЗ-3, факультету ВГБЗ,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

УДК: 351/354

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Актуальність. Першочерговим питанням при утворенні об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) є питання особливостей застосування норм законодавства при формуванні та виконанні бюджетів цих громад.

Мета дослідження. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації.